

Instytut Pamięci Narodowej - Poznań

<https://poznan.ipn.gov.pl/pl7/aktualnosci/41871,Rocznica-otwarcia-cmentarza-w-Kijowie-Bykowni.html>
23.04.2024, 23:00

Rocznica otwarcia cmentarza w Kijowie-Bykowni

Pięć lat temu, 21 września 2012 roku w Kijowie-Bykowni uroczysto otwarto i poświęcono czwarty cmentarz katyński. Wcześniej powstały cmentarze w Lesie Katyńskim, w Miednoje i w Charkowie. W Bykowni upamiętniono imiennie 3435 obywateli polskich – ofiary zbrodni katyńskiej z tzw. listy ukraińskiej zamordowanych z rozkazu Józefa Stalina.

Elementem centralnym cmentarza, podobnie jak innych nekropolii katyńskich, jest ściana ołtarzowa, z wrytymi na niej nazwiskami ofiar oraz krzyżem. Na cmentarzu znajduje się także dzwon pamięci oraz symbole religijne podkreślające wielowyznaniowy charakter II

Rzeczypospolitej. Cmentarz otacza rząd tabliczek epitafijnych.

Podczas ekshumacji w latach 2001-2012 polscy archeolodzy wydobyli szczątki prawie 2 tysięcy obywateli polskich zamordowanych przez NKWD w 1940 r. Liczbę polskich ofiar udało się ustalić archeologom dzięki analizie antropologicznej oraz m.in. metodycznemu liczeniu fragmentów odzieży i butów. O tym, że były to groby polskie, świadczyły odnalezione przedmioty, których wydobyto ponad 5 tysięcy. Starania NKWD – jeszcze z lat 70. i 80. XX w. – by zatrzeć ślady zbrodni i tożsamość ofiar, na szczęście nie do końca się powiodły.

Bardzo trudna okazała się natomiast identyfikacja ofiar. Odnaleziono bowiem tylko jeden nieśmiertelnik sierżanta Józefa Naglika – komendanta strażnicy „Skałat” Korpusu Ochrony Pogranicza oraz m.in. grzebień z wydrapanymi czterema nazwiskami Polaków figurujących na tzw. liście ukraińskiej. Uzyskano w ten sposób dowód, że w tym miejscu pogrzebano ofiary zbrodni katyńskiej.

Na tym największym cmentarzu ofiar komunizmu na Ukrainie, oprócz Polaków zamordowanych w 1940 r., pochowane są również ofiary „operacji polskiej” NKWD z lat 1937-1938. Największą grupę stanowią jednak Ukraińcy i przedstawiciele innych narodowości. W sumie liczbę spoczywających tam ofiar represji komunistycznych szacuje się na ok. 100 tysięcy.

Podobnie jak w Katyniu i Miednoje, cmentarz polski w Bykowni jest częścią większego cmentarzyska ofiar zbrodni sowieckich i wchodzi w skład Państwowego Memoriału Ofiar Totalitaryzmu Sowieckiego.

Tekst i zdjęcia: Adam Kaczmarek